

Judikatūras krājums

Lieta C-110/21 P

Universität Bremen/REA

pret

Eiropas Pētniecības izpildaģentūru (REA)

Tiesas (otrā palāta) 2022. gada 14. jūlija spriedums

Apelācija – Atcelšanas prasība – Eiropas Savienības Tiesas statūtu 19. pants –
Neprivileģēto lietas dalībnieku pārstāvība tiešajā prasībā Savienības tiesās –
Augstskolas pasniedzējs – Pasniedzējs, kas ir mācībspēks augstskolā, kura pārstāvēta šajā prasībā,
kā arī veic projekta, kas ir strīda priekšmets, koordinatora un darba grupas vadītāja funkcijas –
Nosacījums par neatkarību – Tiešas un personiskas ieinteresētības strīda atrisināšanā esamība

*Tiesvedība – Pieteikums par lietas ierosināšanu – Formas prasības – Parakstītājam izvirzītie
nosacījumi – Trešo personu statuss salīdzinājumā ar lietas dalībniekiem – Augstskola, ko
pārstāv pasniedzējs, kuru ar to saista publiski tiesiskas dienesta attiecības – Pieņemamība no
neatkarības prasības viedokļa – Pasniedzējs, kurš veic projekta, kas ir strīda priekšmets,
koordinatora un darba grupas vadītāja funkcijas – Ietekmes neesamība*

(Tiesas statūtu 19. pants)

(skat. 55.–58., 61.–64., 66. un 67. punktu)

Rezumējums

Brēmenes Universitāte tika iecelta par koordinatori pētniecības konsorcijam, kas ietver vairākas Eiropas universitātes un veic salīdzinošu starpdisciplināru pētījumu mājokļu tiesību un politikas jomā visas Savienības mērogā.

2019. gada 17. martā pēc uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus Brēmenes Universitāte iesniedza REA (Eiropas Pētniecības izpildaģentūra) projekta priekšlikumu. Šis priekšlikums ieguva novērtējumu, pamatojoties uz kuru tas ierindojās desmitajā vietā no iesniegtajiem pieteikumiem. Ar 2019. gada 16. jūlija lēmumu¹ REA minēto priekšlikumu noraidīja, jo budžeta ierobežojumu dēļ tā varēja atlasīt tikai pirmajās trīs vietās ierindotos projektus. 2019. gada 25. septembrī Brēmenes Universitāte cēla prasību atcelt šo lēmumu.

¹ REA 2019. gada 16. jūlija lēmums *Ares* (2019) 4590599.

Ar 2020. gada 16. decembra rīkojumu² Vispārējā tiesa šo prasību noraidīja kā acīmredzami nepieņemamu³, pamatojoties uz to, ka pasniedzējs, kurš pārstāvēja attiecīgo universitāti, nebija trešā persona attiecībā pret pēdējo minēto un līdz ar to neatbilda Tiesas statūtos paredzētajam nosacījumam par neatkarību⁴.

Saistībā ar Brēmenes Universitātes iesniegto apelācijas sūdzību Tiesa atceļ šo Vispārējās tiesas rīkojumu, uzskatot, ka pēdējā minētā ir kļūdaini secinājusi, ka prasība ir acīmredzami nepieņemama. Šajā situācijā tā sniedz precizējumus attiecībā uz neprivileģēto lietas dalībnieku⁵ pārstāvjiem izvirzīto nosacījumu par neatkarību saistībā ar tiešo prasību Savienības tiesās.

Tiesas vērtējums

Tiesa vispirms atgādina, ka, piemērojot neprivileģēto lietas dalībnieku pārstāvjiem Savienības tiesībās noteikto nosacījumu par neatkarību, Savienības tiesas veic ierobežotu pārbaudi, par nepieņemamām atzīdamas vienīgi prasības, kurās ir acīmredzams, ka attiecīgais pārstāvis nespēj nodrošināt viņam uzticēto aizstāvības uzdevumu, cik vien labi iespējams, īstenojot sava klienta intereses, un tādējādi šis pārstāvis pēdējā minētā interesēs ir jānoraida.

Turpinājumā Tiesa izvērtē, vai nosacījums par neatkarību, kas judikatūrā izstrādāts attiecībā uz advokātiem, attiecas arī uz augstskolu pasniedzējiem, kuri ir tiesīgi pārstāvēt lietas dalībnieku tiesā.

Šajā ziņā tā uzskata, ka – runājot par uzdevumu aprakstu – abas profesijas nav salīdzināmas, jo advokātam ir jānodrošina sava klienta interešu aizsardzība un aizstāvība, savukārt augstskolas pasniedzēja uzdevums ir pildīt mācībspēka pienākumus un veikt izpēti, ievērojot pilnīgu neatkarību saskaņā ar šajā profesijā valdošo akadēmisko brīvību. Tomēr, kad augstskolas pasniedzējs pārstāv kādu lietas dalībnieku Savienības tiesās, viņš vairs neveic savu mācībspēka un pētnieka darbu, bet gan pilda to pašu uzdevumu, kas jāpilda advokātam, proti, pārstāv neprivileģētos lietas dalībniekus. Turklāt pasniedzējiem, kuri saskaņā ar savas dalībvalsts tiesībām ir tiesīgi uzstāties tiesā, ir tādas pašas tiesības kā tās, kas Tiesas statūtos⁶ ir piešķirtas advokātiem.

Tiesas ieskatā no tā izriet, ka atbilstoši veiktā pārstāvības uzdevuma mērķim, kas galvenokārt ir, cik vien labi iespējams, aizsargāt un aizstāvēt klienta intereses, augstskolu pasniedzējiem ir jāatbilst tiem pašiem neatkarības kritērijiem, kādi tiek piemēroti advokātiem. Šie kritēriji ir definējami negatīvi – kā nodarbinātības attiecību neesamība starp advokātu un viņa klientu – un arī pozitīvi – ar atsauci uz profesionālo ētiku, kas it īpaši nozīmē tādas saiknes neesamību, kura acīmredzami apdraud advokāta spēju nodrošināt viņam uzticēto aizstāvības uzdevumu, cik vien labi iespējams, īstenojot sava klienta intereses, vienlaikus ievērojot likumu un profesiju reglamentējošos noteikumus.

² Rīkojums, 2020. gada 16. decembris, *Universitāt Bremen/REA* (T-660/19, nav publicēts, EU:T:2020:633).

³ Vispārējās tiesas Reglamenta 126. panta izpratnē.

⁴ Skat. Eiropas Savienības Tiesas statūtu (turpmāk tekstā – “Tiesas statūti”) 19. pantu.

⁵ Privileģētie lietas dalībnieki ir Tiesas statūtu 19. panta pirmajā un otrajā daļā minētie lietas dalībnieki, proti, dalībvalstis, Savienības iestādes, Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzējas puses, kas nav dalībvalstis, kā arī minētajā līgumā paredzētā EBTA Uzraudzības iestāde.

⁶ Tiesas statūtu 19. panta trešā daļa.

Attiecībā uz jautājumu par nodarbinātības attiecību neesamību starp pārstāvi un viņa klientu, Vispārējā tiesa konstatē, ka šajā lietā attiecīgo augstskolas pasniedzēju ar viņa pārstāvēto universitāti saista publiski tiesiskas dienesta attiecības. Ar šiem statūtiem saskaņā ar valsts tiesību nosacījumiem un noteikumiem viņam ir piešķirta neatkarība ne tikai kā mācībspēkam un pētniekam, bet arī kā neprivileģētu lietas dalībnieku pārstāvim Savienības tiesās. Tā kā pārstāvība tiesā nepieder pie uzdevumiem, kas šim pasniedzējam jāveic augstskolā kā mācībspēkam vai pētniekam, šī pārstāvība nekādi nav saistīta ar viņa akadēmiskajām funkcijām un tādējādi tiek nodrošināta pilnīgi ārpus pakļautības attiecībām ar to pat tad, ja viņam jāpārstāv šī augstskola.

Turklāt Tiesa uzskata, ka, ņemot vērā tās judikatūru⁷, arī ar publiski tiesisku dienesta attiecību esamību starp pasniedzēju un viņa pārstāvēto augstskolu nepietiek, lai uzskatītu, ka šis pasniedzējs ir situācijā, kas viņam liedz aizstāvēt šīs augstskolas intereses.

Visbeidzot Tiesa piebilst – tā kā Tiesas statūtos pasniedzējiem ir piešķirtas tādas pašas tiesības, kādas ir piešķirtas advokātiem⁸, pasniedzējs, kurš saskaņā ar valsts tiesībām ir tiesīgs uzstāties tiesā, principā izpilda nosacījumu par neatkarību, pat ja šis pasniedzējs pārstāv augstskolu, kurā viņš veic akadēmisko darbību.

Runājot par jautājumu attiecībā uz tādas saiknes neesamību, kura apdraud advokāta spēju nodrošināt viņam uzticēto aizstāvības uzdevumu, cik vien labi iespējams, īstenojot sava klienta intereses, Tiesa atzīst, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu, uzskatīdama, ka – tā kā attiecīgās augstskolas pārstāvis bija projekta koordinators, kā arī tā darba grupas vadītājs un viņam projektā bija uzticēti būtiski uzdevumi un funkcijas – viņa personiskā saikne ar strīda priekšmetu apdraudēja viņa spēju sniegt šai universitātei vajadzīgo juridisko palīdzību.

Tiesas ieskatā ir taisnība, ka attiecīgā pārstāvja veicamās funkcijas projektā, kas ir strīda priekšmets, nozīmē, ka viņam ir kopīgas intereses ar Brēmenes Universitāti. Tomēr ar šādām interesēm nepietiek, lai pierādītu šī pārstāvja nespēju pienācīgi nodrošināt viņam uzticēto pārstāvību.

Turklāt, tā kā nav ticis minēts neviens apstāklis, kas ļautu norādīt, ka šīs intereses minētajam pārstāvim liedza pārstāvēt Brēmenes Universitāti tiesā, Vispārējā tiesa ir pārsniegusi savas pārbaudes robežas, kas noteiktas Tiesas judikatūrā.

Šajos apstākļos Tiesa atzīst, ka Vispārējā tiesa ir kļūdījusies, secinādama, ka prasība ir acīmredzami nepieņemama, pamatojoties uz to, ka attiecīgais augstskolas pasniedzējs pienācīgi nepārstāvēja Brēmenes Universitāti.

⁷ Spriedums, 2020. gada 4. februāris, *Uniwersytet Wrocławski* un Polija/REA (C-515/17 P un C-561/17 P, EU:C:2020:73, 66. un 67. punkts).

⁸ Tiesas statūtu 19. panta trešās un septītās daļas izpratnē.